

УДК 340.111.5:[796:341.9]
DOI <https://doi.org/10.32782/lexsportiva/2022.1.2>

Марія Анатоліївна Тихонова,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4836-5928>

СУБ'ЄКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПОРТИВНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Стаття присвячена аналізу спортивних приватних правовідносин та аналізу одного з елементів правовідносин – суб'єкта спортивних приватних відносин. «Суб'єкт права» є однією з базових категорій як загальної теорії права та держави, так і галузевих юридичних наук, один з елементів поняття «правовідношення». Провідна роль суб'єкта права визнається і в практичній юриспруденції, в правовідносинах, що складаються в усіх сферах соціально-економічного життя. Правосуб'єктність (сукупність право-, діє- і деліктоздатності) утворює першооснову всякого руху правової матерії, лежить в основі всіх процесів правореалізації. Саме суб'єкт права виступає носієм предметно-практичної вольової юридичної діяльності, призводить в рух правові норми, надає їм якість справжнього регулятора суспільних відносин.

Наявність у спортивного приватного права окремого предмета правового регулювання – спортивних відносин – змушує нас говорити про особливий склад і правовий статус їх учасників. Крім того, сама постановка питання про галузевий правовий режим деякими науковцями пов'язується зі специфікою суб'єктів відповідних правовідносин. З огляду на різноманіття спортивних приватних відносин, класифікація їх суб'єктів можлива з широкого кола підстав. В статті зроблені висновки, що законодавство України не дає визначення «спортивний агент», «спортивний представник», «спортивна діяльність». Відповідно до сучасного законодавства України, спортсмени-професіонали можуть укласти зі спортивною організацією виключно трудовий договір (контракт), правовий статус спортсмена-любителя законами України не встановлюється. У чинному законодавстві встановлюється перелік спортивних організацій, які можуть бути утворені в різних організаційно-правових формах. Дані організаційно-правові форми визначають і правовий статус тієї чи іншої фізкультурно-спортивної організації. Перспективи розвитку спортивного приватного права в майбутньому тягнуть до систематизації та класифікації суб'єктів відповідних правовідносин, уточненню їхніх прав та обов'язків.

Ключові слова: спортивне право, приватне право, спортивні правовідносини, суб'єкти відносин у сфері спорту, правосуб'єктність.

Tikhonova M.A. SUBJECTS OF LEGAL REGULATION OF SPORTS PRIVATE PRIVATE LAW

The article is devoted to the analysis of sports private legal relations and the analysis of one of the elements of legal relations – the subject of sports private relations. "Subject of law" is one of the basic categories of both the general theory of law and the state, and branch legal sciences, one of the elements of the concept of "legal relationship". The leading role of the subject of law is recognized in practical jurisprudence, in legal relations that develop in all spheres of socio-economic life. Legal personality (a set of legal, legal and tort) forms the basis of any movement of legal matter, is the basis of all law enforcement processes. It is the subject of law that acts as the bearer of subject-practical volitional legal activity, sets in motion the legal norms, gives them the quality of a true regulator of social relations.

The presence of a separate subject of legal regulation in sports private law – sports relations – forces us to talk about the special composition and legal status of their participants. In addition, the very question of the sectoral legal regime by some scholars is associated with the specifics of the subjects of relevant legal relations. Given the diversity of sports private relations, the classification of their subjects is possible for a wide range of reasons. The article concludes that the legislation of Ukraine does not define "sports agent", "sports representative", "sports activities". According to the modern legislation of Ukraine, professional athletes can conclude an employment agreement (contract) with a sports organization only, the legal status of an amateur athlete is not established by the laws of Ukraine. The current legislation establishes a list of sports organizations that can be formed in various organizational and legal forms. These organizational and legal forms determine the legal status of a sports organization. Prospects for the development of private sports law in the future tend to systematize and classify the subjects of relevant legal relations, clarifying their rights and responsibilities.

Key words: sports law, private law, sports legal relations, subjects of relations in the field of sports, legal personality.

Сучасний період розвитку спортивних відносин в Україні характеризують відставанням у формуванні нової доктрини спортивного приватного права. Стримуючий вплив на розвиток спортив-

ного законодавства надає розуміння спортивного права як комплексної правової галузі. На нашу думку, підхід до правового регулювання спортивних приватних відносин з позицій комплексності

спортивного права не сприяє підвищенню ефективності спортивного законодавства, оскільки при такому підході нормативний вплив на спортивні відносини здійснюється методами інших галузей права, що не відповідають суті і характеру регульованих відносин. Таким чином, сучасний рівень розвитку фізичної культури і спорту та спортивного законодавства вимагає коректив в концепції спортивного приватного права: уточнення місця спортивного права в системі українського права і більш чіткого визначення його базових категорій.

Предмет спортивного приватного права, будучи одним з критеріїв його виділення в окрему галузь, в значній мірі визначає його специфіку. В юридичній літературі загальноприйнятим є розуміння предмета спортивного права як спортивних відносин. Спортивне правовідношення, як і будь-яке інше правове відношення, складається з учасників правовідносин (суб'єктів), об'єктів, прав та обов'язків. Права та обов'язки називають ще змістом правовідносин.

На сьогоднішній день під терміном «правовідносини» розглядаються різні варіанти проявів права в суспільних відносинах. Так, під правовідносинами найбільш часто розуміється певний засіб правового впливу на суспільні відносини. У вузькому сенсі, воно постає як взаємопов'язана сукупність персональних прав і обов'язків, що виникли на основі норм права [1, с. 92]. У широкому сенсі «правовідносини» – це право в житті, саме в ній воно знаходить свою реалізацію [2, с. 8], правовідносини слід вважати єдиною можливим способом реалізації норм права [3], це суспільні відносини, які придбали певну форму під регулюючим впливом права. Саме в такому широкому сенсі правовідносини виступають як суспільні відносини, врегульовані правом [1, с. 93].

Особливостями правовідносин є:

– правовідносини, з одного боку, складаються на основі правових норм, а з іншого боку, за допомогою правовідносин вимоги правових норм втілюються в життя;

– правовідносини – це завжди конкретний індивідуалізований зв'язок, суб'єкти якого визначені поіменно;

– їх розглядають як засіб конкретизації правових норм стосовно певних осіб – учасників правовідносин;

– в його рамках конкретний зв'язок між суб'єктами виражається через їх суб'єктивні права і юридичні обов'язки;

– правовідносини – це, як правило, свідомовольовий зв'язок;

– правовідносини завжди породжує юридично значимі наслідки і тому захищається від порушення державою [1, с. 93].

Традиційно, суб'єктом права вважаються фізичні або юридичні особи (організації), які відповідно до чинного законодавства наділені правоздатністю і дієздатністю. Тобто, саме завдяки правосуб'єктності (право- та дієздатності) в певній сфері життя – економічного, культурного, спортивного тощо – особа (суб'єкт) набуває право бути учасниками правовідносин, що складаються в даній сфері, в нашому випадку у сфері спортивного приватного права. При цьому слід підкреслити, що відповідно до чинного національного законодавства (Цивільного кодексу України [4], як базового кодифікованого нормативно-правового акту, що регулює відносини сфери приватного права) фізичні та юридичні особи мають однаковий (загальний) обсяг правоздатності (ст. 91 ЦК України – юридична особа, відповідно до її здатності мати цивільні права та обов'язки (цивільної правоздатності), може мати такі ж цивільні права та обов'язки, як і особа фізична, окрім тих прав та обов'язків, необхідною передумовою яких є природні властивості людини). Отже, фізичні та юридичні особи в Україні наділені універсальною правоздатністю, практично у всіх сферах життя, тобто можуть бути на свій розсуд або в силу закону суб'єктами різних галузей права. Тим самим український законодавець відмовився від конструкції спеціальної правосуб'єктності юридичних осіб. Хоча, ми не можемо не відмітити, що юридичні особи, хоч і мають загальну правоздатність, але межі їх дії в приватних правовідносинах визначаються їхнім призначенням (метою створення) та правовим статусом, що встановлюється їхніми засновницькими документами.

Суб'єкт права розглядається як потенційний учасник правовідносин (в нашому випадку приватних), в які він вступає на власний розсуд або в силу обов'язків, передбачених конкретної правової нормою. Таким чином, реалізація прав і обов'язків, закріплених законом за суб'єктом права, відбувається в рамках конкретних правовідносин. Тому правовідносини є юридичною формою реалізації прав, що належать суб'єкту права і покладених на нього обов'язків.

Відносини, що складаються в сфері спортивного приватного права, повністю відповідають ознакам правовідносин. Так, вони виникають на основі правових норм і за допомогою цих правовідносин вимоги норм права втілюються в життя. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 37 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» [5] цен-

тральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, з урахуванням пропозицій національних спортивних федерацій та фізкультурно-спортивних товариств комплектує на конкурсній основі з числа найбільш підготовлених спортсменів дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень, а також фахівців сфери фізичної культури і спорту, зокрема тренерів, національні збірні команди з визнаних в Україні олімпійських, неолімпійських та національних видів спорту для підготовки їх до участі в міжнародних спортивних змаганнях. А відповідно до ч. 12 тієї ж статті того ж Закону – спортсмен – член національних збірних команд України у разі його дискваліфікації (відсторонення) від участі у спортивних заходах, зокрема за порушення правил спортивних змагань та/або положення (регламенту) про спортивні змагання, норм, визначених міжнародними та всеукраїнськими спортивними федераціями, а також за використання заборонених у спорті засобів (допінгу), одночасно виключається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, з національної збірної команди та штатної команди національних збірних команд України. Всі суб'єкти даних правовідносин визначаються поіменно – спортсмен, заявку, якого розглядає спочатку федерація відповідного виду спорту і потім перенаправляє до центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері фізичної культури і спорту України, який згодом і укладає з даними спортсменом трудовий договір (контракт) (ч. 9 ст. 37 Закону України «Про фізичну культуру і спорт»). При підписанні контракту ці правовідносини і розглядаються як засіб конкретизації правових норм стосовно особам, його підписали. В даному правовідношенні у кожного суб'єкта виникають свої права і обов'язки, кореспондуючі контрагенту. Даний контракт звичайно ж буде відповідати і ознакою наявності свідомо-вольової участі сторін при його підписанні. Даний контракт завжди породжує юридично значимі наслідки.

Отже, суб'єктами приватних спортивних відносин є носії прав та обов'язків, передбачених нормативно-правовими актами, що регулюють ці відносини.

На наведених нами прикладах видно, що суб'єктний склад відносин, що складаються в сфері спортивного приватного права є специфічним, особливим. Відповідно до абз. 18 ст. 1 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» суб'єктами сфери фізичної культури і спорту

є фізичні або юридичні особи, які здійснюють свою діяльність з метою розвитку фізичної культури і спорту. Суб'єктами сфери фізичної культури і спорту є: фізичні особи, які займаються фізичною культурою і спортом, у тому числі спортсмени; фахівці сфери фізичної культури і спорту; заклади фізичної культури і спорту; відповідні органи влади.

Державне управління фізичною культурою і спортом здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, за сприяння відповідно інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 5 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт»). Даним центральним органом виконавчої влади є Міністерство молоді та спорту України, що є юридичною особою публічного права, але може діяти і у сфері приватних спортивних відносин. І хоча основними завданнями Міністерства молоді та спорту України є: визначення перспектив, пріоритетних напрямів та прогнозів розвитку молодіжної сфери, сфер фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання; забезпечення нормативно-правового регулювання у молодіжній сфері, сферах фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання, участь у здійсненні нормативно-правового регулювання у сфері волонтерської діяльності; розроблення проєктів державних цільових програм та забезпечення їх виконання у межах своїх повноважень; здійснення обмінів молоддю в межах України та у партнерстві з іншими державами, зокрема обмін молоддю України та Польщі, України і Литовської Республіки, тощо. Але, в той же час, відповідно до пп.12 п. 4 Положення про Міністерство молоді та спорту України [6] координує заходи з питань соціального становлення та розвитку молоді, а також розвитку дитячого, дитячо-юнацького спорту, резервного спорту, масового спорту, спорту вищих досягнень, службово-прикладного та військово-прикладного спорту, спорту осіб з інвалідністю, спорту ветеранів; затверджує в тому числі правила спортивних змагань з видів спорту, визнаних в Україні, положення (регламент) про проведення всеукраїнських спортивних змагань, Єдиний календарний план фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України, тощо (пп. 17 п. 4 означеного Положення); укладає трудові договори (контракти) із спортсменами та фахівцями штатної команди національних збірних команд України

з олімпійських, неолімпійських та національних видів спорту (пп. 26 п. 4 того ж Положення), тощо.

На місцях регулювання фізичною культурою і спортом здійснюють спеціалізовані відділи (департаменти) в органах місцевих адміністрацій, наприклад, в Харківській області управління фізичною культурою і спортом здійснює такий структурний підрозділ Харківської обласної державної адміністрації – Управління у справах молоді та спорту, а в місті Харкові – Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради. Незважаючи на свою «публічність» означені організації так само можуть приймати участь і бути суб'єктами приватних спортивних відносин. Особливо це стосується виконання таких повноважень, як, наприклад, проведення масштабних спортивних подій міжнародного та всеукраїнського рівнів або пошук потенційних спонсорів, грантів міжнародних організацій для реалізації спортивних проєктів, тощо.

Наступними суб'єктами приватних спортивних правовідносин є спортивні організації. Спортивні організації можуть створюватися в різних організаційно-правових формах. В першу чергу вони можуть бути як комерційними, так і некомерційними. До некомерційних спортивних організацій відносяться: спортивні установи та фізкультурно-спортивні товариства.

У формі установ в Україні створюються дитячо-юнацькі спортивні школи, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, школи вищої спортивної майстерності, центри олімпійської підготовки, центри студентського спорту вищих навчальних закладів, фізкультурно-оздоровчі установи (центри, комплекси, клуби і т.д.), центри фізичного здоров'я населення, центри фізичної культури і спорту інвалідів. Особливостями даних спортивних організацій є те, що всі вони створюються і діють на підставі відповідних положень, а їх засновниками найчастіше виступають центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації або органи місцевого самоврядування. Фінансування спортивних установ здійснюється за рахунок власника (засновника), відповідного бюджету або інших джерел, не заборонених законодавством.

Особливістю цих суб'єктів спортивного приватного права є і те, що вони об'єднують у собі інших суб'єктів приватних спортивних відносин і визначають їхні права та обов'язки. Так, наприклад, учасниками дитячо-юнацьких спортивних шкіл є:

- вихованці;
- директор та його заступники;

– інструктори-методисти, старші тренери-викладачі, тренери-викладачі, спеціалісти, лікарі, які залучені до навчально-виховного процесу;

– батьки або особи, які їх замінюють;

– представники підприємств, установ та організацій, які беруть участь у здійсненні навчально-виховного процесу.

Розглянемо більш детально таких суб'єктів приватних спортивних відносин, що є учасниками дитячо-юнацьких спортивних шкіл, як вихованці та їх батьки.

Вихованцями спортивної школи можуть бути діти та молодь, які не мають медичних протипоказань для занять спортом, і мають вік відповідний до Положення про дитячо-юнацьку спортивну школу.

Вихованці зараховуються в спортивну школу за розпорядженням директора на підставі особистої заяви, медичної довідки та рішення тренерської ради.

Вихованці спортивної школи мають право на:

– здобуття позашкільної освіти спортивного профілю, одержання свідоцтва про закінчення спортивної школи та копію особистої картки спортсмена, форма якої затверджена центральним органом виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту;

– добровільний вибір виду спорту;

– проходження підготовки відповідно до навчальних програм з видів спорту під керівництвом тренера-викладача;

– безпечні та нешкідливі умови для навчання;

– користування матеріально-технічною, спортивною базою;

– одержання в установленому порядку спортивного інвентарю індивідуального користування;

– забезпечення в установленому порядку спортивним одягом та спортивним взуттям, а також харчуванням, проживанням під час навчально-тренувальних зборів і спортивних змагань, проїздом до місця проведення змагань, навчально-тренувальних зборів і нарад;

– медичне та фармакологічне обслуговування; -

– одержання нагород, цінних подарунків, призів, премій, грамот, дипломів та на інші види заохочення за досягнуті спортивні успіхи;

– представлення в органах місцевого самоврядування спортивної школи;

– захист від будь-яких форм експлуатації, психічного і фізичного насильства, від дій працівників школи, які порушують їх права, принижують честь і гідність.

Вихованці спортивної школи зобов'язані:

- поєднувати заняття в спортивній школі з навчанням у загальноосвітньому навчальному закладі;
- виконувати навчальні програми з метою досягнення запланованих спортивних результатів;
- підвищувати свою спортивну майстерність та загальний культурний рівень;
- дотримуватися здорового способу життя, норм морально-етичної поведінки, встановленого спортивного режиму та правил особистої гігієни;
- брати участь у змаганнях та навчально-тренувальних зборах, передбачених індивідуальними та календарними планами;
- дотримуватись вимог медичного контролю та проходити двічі на рік диспансерне обстеження, починаючи з навчання в групах попередньої базової підготовки;
- виконувати положення антидопінгового законодавства;
- берегти державне, громадське і особисте майно;
- дотримуватися вимог Статуту спортивної школи щодо правил поведінки вихованців спортивної школи.

Батьки вихованців або особи, що їх замінюють, мають право:

- обирати і бути обраними до батьківських комітетів та органів громадського самоврядування спортивної школи;
- звертатися до органів управління фізичною культурою і спортом, директора і органів громадського самоврядування спортивної школи з питань її роботи;
- брати участь у заходах, спрямованих на поліпшення організації навчально-виховного процесу та зміцнення матеріально-технічної бази спортивної школи;
- захищати законні права та інтереси дітей в органах місцевого самоврядування та у відповідних державних і судових органах.

Звернемо увагу на те, що одним з основних обов'язків дитини-вихованця спортивної школи є виконувати положення антидопінгового законодавства. В той же час, як батьки дитини, які відповідно Сімейного кодексу України [7] та Конвенції про права дитини, зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний і духовний розвиток, але не зобов'язані дотримуватись вимог антидопінгового законодавства відповідно до установчих документів спортивних шкіл. Також звернемо увагу на те, що відповідно до Антидопінгових правил Національного антидопінгового

центру України (НАЦУ) спортсменом визнається будь-яка¹ особа, яка займається спортом на міжнародному (за визначенням кожної Міжнародною федерацією) або національному рівні (за визначенням кожної національної антидопінгової організації). При цьому Антидопінгова організація має право на свій розсуд застосовувати антидопінгові правила до спортсмена, який не є спортсменом ні міжнародного, ні національного рівня, поширюючи визначення «спортсмен» і на них. Спортсмени або інші особи² несуть відповідальність за знання того, що є порушенням антидопінгових правил, а також за знання речовин і методів, включених в заборонений список. Персональним обов'язком спортсменів є забезпечення того, щоб жодне з заборонених речовин не потрапило в їх організм.

Отже, дитина-вихованець спортивної школи відповідно і до установчих документів закладу, і до Антидопінгових правил НАЦУ зобов'язана виконувати положення антидопінгового законодавства, в той час, як на батьків такий обов'язок покладається лише Антидопінговими правилами НАЦУ. На практиці ж НАЦУ батьків до відповідальності за те, що їхня дитина використала допінг не притягає, а діти, особливо неповнолітні діти-спортсмени, притягуються до відповідальності за будь-яку заборонену речовину, її метаболіти або маркери, виявлені в будь-якій тестовій пробі, відібраної у них.

У формі фізкультурно-спортивного товариства в Україні створюються і діють колективи фізичної культури, які створюються на підприємствах, в організаціях, установах, фізкультурно-спортивні товариства, спортивні федерації, громадські організації спортивної спрямованості учнів та студентів, громадські організації спортивної спрямованості ветеранів фізичної культури і спорту, Національний олімпійський комітет, національні спортивні федерації інвалідів, Національний комітет спорту інвалідів України, Спортивний комітет України. Особливостями даних спортивних організацій є те, що всі вони створюються у формі громадського об'єднання, тобто створюються і діють відповідно до законодавства про громадські об'єднання, всі вони діють на підставі своїх статутів, і всі вони є некомерційними

¹ Не залежно від віку

² Іншими особами є фізичні або юридичні особи, які не входять до кола осіб додаткового персоналу (тренер, батьки і т.д.), але яке працює зі спортсменом, лікує або допомагає спортсмену під час підготовки та участі в спортивних змаганнях.

організаціями, тобто їх метою не може бути отримання прибутку. Крім того, фізкультурно-спортивні товариства, громадські організації спортивної спрямованості учнів та студентів, громадські організації спортивної спрямованості ветеранів фізичної культури і спорту можуть мати статус всеукраїнського об'єднання громадян, спортивні федерації, національні спортивні федерації інвалідів можуть мати статус національної, що дозволяє їм представляти вид спорту у відповідних міжнародних спортивних федераціях.

Що стосується комерційних спортивних організацій, то в Україні, відповідно до ст. 84 Цивільного кодексу вони можуть створюватися у формі підприємницького товариства – товариства з повною відповідальністю, товариства з обмеженою, товариства з додатковою відповідальністю або акціонерного товариства. Найчастіше комерційні спортивні організації в Україні створюються у формі товариства з обмеженою відповідальністю, так, наприклад, у вигляді цієї організаційно правовій формі існує «Футбольний клуб «Динамо» Київ», а в 2016 році був створений «Футбольний клуб «Металіст 1925» Харків». Особливістю правового статусу подібних спортивних організацій є те, що всі вони створюються з метою отримання прибутку від своєї діяльності. Права та обов'язки цих суб'єктів приватних спортивних відносин визначаються їх установчими документами, регламентами та поточним законодавством України.

Наступним, центральним суб'єктом спортивних правовідносин є спортсмени. Спорт умовно³ ділиться на два великі блоки – спорт любительський (аматорський) і спорт професійний. Спортсмени в Україні теж діляться на цих два блоки – любителі і професіонали. Аматори не мають на меті отримання доходу від своєї спортивної діяльності, професіонали ж від занять спортом отримують постійний прибуток. Відповідно – любителі і професіонали мають різні правові статуси.

Відповідно до ст. 38 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» професійний спорт – це комерційний напрямок діяльності в спорті, пов'язане з підготовкою і проведенням видовищних спортивних заходів на високому організаційному рівні з метою отримання прибутку. Діяльність у професійному спорті спортсменів, тренерів та інших фахівців, що полягає в підготовці та участі в спортивних змаганнях

серед спортсменів-професіоналів і є основним джерелом їх доходів, здійснюється відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Кодексу законів про працю України та інших нормативно-правових актів, а також статутних та регламентних документів відповідних суб'єктів сфери фізичної культури і спорту та міжнародних спортивних організацій. Спортсмен набуває статусу спортсмена-професіонала з моменту укладення контракту з відповідними суб'єктами сфери фізичної культури і спорту про участь у змаганнях серед спортсменів-професіоналів. Тобто, в Україні спортсмен-професіонал укладає зі своїм роботодавцем особливу форму трудового договору – контракт, і при виникненні спірних питань, пов'язаних з даним контрактом, суди України дозволяють подібного роду конфлікти виключно на підставі Закону України «Про фізичну культуру і спорт» та Кодексу законів про працю України. Укладання між спортсменом-професіоналом і роботодавцем цивільно-правового договору є неприпустимим.

На відміну від професіоналів, любителі спорту в Україні можуть укладати зі спортивними організаціями договори, які відносяться до сфери цивільного права. Але все ж найчастіше, вони стають суб'єктами спортивних правовідносин, коли беруть участь в спортивних заходах. Так, наприклад, в місті Харкові щороку проходить спортивний захід з марафону та триатлону «Kharkiv International Marathon», для участі в якому любителі спорту реєструються на сайті, підписують угоду про звільнення від відповідальності організаторів проекту, а також осіб і організацій, задіяних у проведенні і обслуговуванні даного проекту (розгляд правової природи такої угоди не є метою даної статті), отримують стартові пакети та, в разі фінішування в числі перших, вони отримують відповідні винагороди (дипломи, медалі і т.д.). Проведення подібних спортивних заходів та участь в них регулюються підрозділом 1 «Недоговірні зобов'язання» параграфом 2 «Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу» Цивільного кодексу України.

Останнім суб'єктом спортивних правовідносин є спортивні агенти. Слід зазначити, що законодавство України не знає таких понять, як «спортивний агент» і «агентська діяльність», хоча в регламентах федерацій з відповідних видів спорту згадуються агенти. Наприклад, Регламент з атестації футбольних клубів Української Прем'єр-ліги Федерації футболу України [9] від 2018 року визначає спортивного агента, як фізичну або юридичну особу, яка має ліцензію

³ Закон України «Про фізичну культуру і спорт» не встановлює цієї класифікації

ФІФА, що видана відповідно до положень і рекомендацій ФІФА, представляє за винагороду або безкоштовно футболіста і/або клуб у переговорах з метою укладання контракту або бере участь у переговорах між клубами з метою укладання договорів про трансфер футболіста. Два рази на рік Федерація футболу України проводить іспит на отримання свідоцтва на ведення посередницької діяльності у футболі. І кожен раз оновлює списки діючих посередників на своєму сайті. На питання яким саме договором регулюються відносини між агентом спортсменом і спортивною організацією українське законодавство відповіді не дає. Здається, що в даних правовідносинах можуть використовуватися елементи договору про надання послуг, договору доручення, комісії або агентського договору.

Висновки.

У висновку хотілося б зауважити, по-перше, правовідносини, що складаються в сфері спортивного приватного права мають свою специфіку, яка проявляється в площині їх регулювання. Розглядаючи лише такий елемент правовідносини, як суб'єкт, ми вже змогли побачити, що діяльність суб'єктів спортивних відносин регулюється в основному нормами приватного права. Виключенням з цього правила є юридичні особи публічного права, у вигляді яких діють центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування державної політики у сфері фізичної культури та спорту та спеціалізовані відділи (департаменти) в органах місцевих адміністра-

цій. Основними обов'язками і завданнями цих суб'єктів публічного права є організація, координація, популяризація спорту в країні, але в той же час, ці ж суб'єкти виконують завдання, що відносяться до сфери приватного права – наприклад, висновок трудових контрактів зі спортсменами збірних команд країни.

По-друге, в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» встановлюється перелік спортивних організацій, які можуть бути утворені в різних організаційно-правових формах. Дані організаційно-правові форми визначають і правовий статус тієї чи іншої фізкультурно-спортивної організації.

По-третє, відповідно до сучасного законодавства України, спортсмени-професіонали можуть укласти зі спортивною організацією виключно трудовий договір (контракт), правовий статус спортсмена-любителя законами України не встановлюється.

По-четверте, законодавство України не дає визначення «спортивний агент», «спортивний представник», «спортивна діяльність», відповідно не встановлюється і договір, відповідно до якого спортивні агенти або представники можуть представляти інтереси свого клієнта, не встановлюється і перелік послуг ними що надаються. У той же час, Федерація футболу України два рази на рік проводить іспити на отримання свідоцтва агента футболістів. На думку авторки, договір між спортсменом і агентом може містити в собі елементи договорів про надання послуг і посередницьких договорів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шагиева Р.В. Правоотношения и их роль в реализации права. Вестник РУДН, серия Юридические науки, 2015. № 3. С. 92-99.
2. Кикоть Г.В. Юридичні факти в системі правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 19 с.
3. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношении. Москва: Юридическая литература, 1974. 352 с.
4. Цивільний кодекс України: Закон від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
5. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
6. Про міністерство молоді та спорту України: Положення від 2 липня 2014 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
7. Сімейний кодекс України: Закон від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 01.02.2022).
8. Регламент з агеастації футбольних клубів Української Прем'єр-ліги Федерації футболу України від 2018 року. URL: <https://uaf.ua/> (дата звернення: 01.02.2022).

REFERENCES:

1. Shagieva, R.V. (2015). Pravootnosheniya i ih rol v realizatsii prava [Legal relations and their role in the implementation of law]. *Vestnik RUDN, seriya Yuridicheskie nauki* [Bulletin of RUDN University, series Legal sciences], 3, 92-99 [in Russian].
2. Kikot, G.V. (2006). *Yuridichni fakti v sistemI pravovidnosin* [Legal facts in the system of legal relations]. Kyiv. [in Ukrainian].

3. Khalfina, R.O. (1974). *Obschee uchenie o pravootnoshenii [General doctrine of legal relationship]*. Moscow: Legal Literature. [in Russian].
4. Tsivilniy kodeks Ukraini: Zakon [Civil Code of Ukraine. Code of Ukraine: Law]. (2003). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy "Pro fizichnu kulturu i sport" [Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports"]. (1993). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>. [in Ukrainian].
6. Pro ministerstvo molodi ta sportu Ukraini: Polozhennya [About the Ministry of Youth and Sports of Ukraine: Regulations]. (2014). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2014-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian].
7. Simeyniy kodeks Ukraini: Zakon [Family Code of Ukraine: Law]. (2002). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukrainian].
8. Reglament z atestatsii futbolnih klubiv Ukrainskoi Premer-ligi Federatsii futbolu Ukraini [Regulations for certification of football clubs of the Ukrainian Premier League of the Football Federation of Ukraine]. (2018). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://uaf.ua/>. [in Ukrainian].